

از معبد آناهیتا تا ایوان مدائن؛ مشارکت ایران و عراق؟

مسئول پیگیری ثبت جهانی «محور اشکانی - ساسانی کرمانشاه» درباره آخرین وضعیت این پرونده، سرانجام مشارکت عراق در آن، زمان و اعتبار لازم برای تدوین این پرونده و همچنین آخرین وضعیت معبد آناهیتا سخن گفت.

«قصرشیرین»، «طاق بستان» و «معبد آناهیتا» سه اثر تاریخی استان کرمانشاه است که از سال ۱۳۸۵ در فهرست موقت میراث جهانی یونسکو قرار گرفته‌اند، اما از آن زمان تاکنون برای تدوین پرونده این آثار و تحویل به یونسکو اقدامی نشده است.

اکنون مدتی است مطرح شده که این سه اثر در قالب یک پرونده به نام «محور ساسانی کرمانشاه» از سوی متولیان میراث فرهنگی این استان به یونسکو معرفی خواهند شد. این درحالی است که مدیر پایگاه ملی محور ساسانی کرمانشاه از وجود ۱۸ اثر تاریخی شاخص دیگر در این محور خبر داده است.

مرتضی گراوند - مسئول پیگیری پرونده ثبت جهانی محور اشکانی - ساسانی کرمانشاه - در گفت‌وگو با ایسنا درباره آخرین وضعیت این پرونده توضیح داد: با توجه شرایطی که امروز در یونسکو حاکم است و بر اساس آن، کشورها هر سال فقط یک پرونده را می‌توانند در نوبت ثبت جهانی داشته باشند، تصمیم گرفتیم یک پرونده زنجیره‌ای از شرق تا غرب استان کرمانشاه آماده کنیم؛ چراکه در این مسیر به واسطه قرارگیری در امتداد جاده ابریشم (جاده خراسان بزرگ)، آثار و بناهای تاریخی زیادی ایجاد شده است. در این مسیر، مجموعه‌ای از آثار معماری، از جمله معبد آناهیتا، بیستون، عمارت خسرو، طاق بستان، مجموعه قصر شیرین و ... را داریم که به دو دوره اشکانی و ساسانی تعلق دارند که یک پیوستگی فرهنگی در معماری آن‌ها دیده می‌شود.

او اظهار کرد: ابتدا قرار بود این پرونده با نام محور ساسانی آماده شود، اما در حال حاضر قصد داریم، این پرونده را با عنوان «منظر اشکانی - ساسانی؛ از

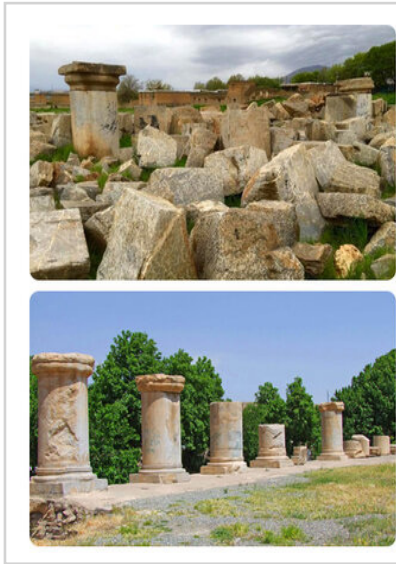
معبد آناهیتا تا ایوان مدائن» آماده کنیم؛ چراکه برخی از آثار این محور همچون معبد آناهیتا و قلعه یزگرد، اشکانی - ساسانی هستند. دوم این‌که قصد داریم این پرونده را خارج از نوبت و با مشارکت کشور عراق به ثبت برسانیم.

گراوند درباره اینکه تاکنون چه اقدامی برای این پرونده انجام شده است؟ گفت: مطالعات باستان‌شناسی، توصیف اثر، تعریف نقشه‌ها، تعیین ضوابط عرصه و حریم بیشتر محوطه‌ها انجام شده و از طرفی در سال‌های گذشته مطالعات مردم‌شناسی و اطلاعاتی که برای تکمیل پرونده ثبت جهانی نیاز بود، انجام شده است، اما بر اساس ضوابط میراث جهانی این مطالعات باید به‌روز شود که این موضوع به تأمین اعتبارات نیاز دارد تا این پرونده تکمیل شود. پیگیری‌هایی هم در این‌باره انجام شده و تا دو هفته آینده جلسه هم‌اندیشی ثبت جهانی «منظر اشکانی - ساسانی؛ از معبد آناهیتا تا ایوان مدائن» در کرمانشاه با حضور صاحب‌نظران و متولیان این امر برگزار خواهد شد. چرا ایران می‌خواهد با مشارکت عراق پرونده ثبت جهانی را پیش ببرد؟

مسئول پیگیری ثبت جهانی محور اشکانی ساسانی کرمانشاه درباره مشارکت ایران و عراق برای ثبت جهانی این پرونده، اظهار کرد: دو راه پیش رو داریم؛ یا به

تنهایی این پرونده را برای ثبت جهانی آماده کنیم و آثار تاریخی از کنگاور تا قصرشیرین را در یک پرونده برای ثبت جهانی در نوبت قرار دهیم، یا با همکاری کشور عراق بدون نوبت پرونده را تکمیل و به یونسکو ارسال کنیم. «ایوان مدائن» به عنوان یکی از مهم‌ترین پایتخت‌ها و آثار معماری به جا مانده از دوران ساسانی و اشکانی در دل عراق برای ما ایرانی‌ها خیلی مهم است. بنابراین ثبت آن در این پرونده به صورت مشترک حائز اهمیت است.

در این راستا دو بار به کشور عراق سفر کردیم و پیگیر برگزاری جلسه با آن‌ها هستیم. ایوان مدائن بر اساس تقسیمات سیاسی کشور عراق جزو استان دیالی است که باید با استانداری آن منطقه صحبت کنیم.او ادامه داد: یک اثر دیگر در امتداد همین مسیر پس از عمارت خسرو به نام «حوش کوری» وجود دارد، که در تقسیمات سیاسی کشور عراق در استان دیالی قرار گرفته است، اما به لحاظ مدیریتی و نگهداری زیر نظر اقلیم کردستان و استان گرمیان است که صحبت‌هایی با اقلیم کردستان داشتیم و برای ثبت جهانی این اثر به صورت مشترک اعلام آمادگی کرده‌اند تا بر اساس برنامه‌ها و زیرساخت‌های که ما ارائه می‌دهیم اقداماتی انجام دهند. این اثر به دوران ساسانی و

احتمالا به خسرو پرویز تعلق دارد. گراوند درباره اعتبار و زمان مورد نیاز برای تدوین پرونده جهانی «منظر اشکانی - ساسانی؛ از معبد آناهیتا ایوان مدائن» گفت: ما برای تکمیل این پرونده ۱۲ تا ۱۵ میلیارد تومان اعتبار درخواست دادیم، که اگر تأمین شود و بتوانیم پرونده را به صورت مشترک با کشور عراق پیش ببریم نهایتا تا ۱۴ ماه می‌توان آن برای ارسال به یونسکو نهایی کرد.

مسئول پیگیری ثبت جهانی محور اشکانی ساسانی کرمانشاه درباره مشکلات مربوط به حریم و عرصه برخی از آثار و بناهایی که در این محور قرار گرفته‌اند نیز اظهار کرد: موضوع عرصه و حریم و ضوابط آن چه از نظر منظری و چه ساماندهی اثر، برای یونسکو مهم است و تمام آثاری که در این محور قرار گرفته‌اند دارای ضوابط عرصه و حریم هستند، اما این ضوابط باید بازنگری و به‌روزرسانی شوند و این بخش اعظم و مهمی از پرونده است؛ چرا که نشان می‌دهد روند حفاظتی ما تا امروز از این آثار چگونه بوده است و همانطور که گفتیم این بازنگری نیازمند تأمین اعتبار است.

وضعیت نابسامان معبد آناهیتا او همچنین در پاسخ به این پرسش که معبد آناهیتا که در این محور قرار گرفته، سال‌هاست

وضعیت نابسامانی است، با توجه به آن‌که یکی از آثار مهم این پرونده است، برای ساماندهی و رسیدگی به وضعیت آن چه تدبیر و اقدامی شده است؟ گفت: «معبد آناهیتا» یک بنای بسیار پیچیده است، با وجود این‌که شاید از دور یک اثر ساده به نظر بیاید، اما از نظر ساماندهی محیطی، اقدامات حفاظتی و مرمتی این اثر پیچیده است. نوع مصالحی که در این بنا به کار رفته عملاً قدرت اقدامات مرمتی را از ما گرفته است. عرض دیواره پشت کار محوطه‌ها در سکوی اول ۵/۱۸ متر است و وزن بلوک‌های سنگی که در این بنا به کار رفته از ۴ تا ۱۵ تن متغیر است. بخش زیادی از این سنگ‌ها تخریب شده و طبیعتا باید مرمت شوند و آن‌ها را از نو در محل خودشان قرار دهیم.

گراوند افزود: آنچه تا امروز برای تدوین پرونده جهانی «منظر اشکانی - ساسانی؛ از معبد آناهیتا ایوان مدائن» گفت: ما برای تکمیل این پرونده ۱۲ تا ۱۵ میلیارد تومان اعتبار درخواست دادیم، که اگر تأمین شود و بتوانیم پرونده را به صورت مشترک با کشور عراق پیش ببریم نهایتا تا ۱۴ ماه می‌توان آن برای ارسال به یونسکو نهایی کرد. مسئول پیگیری ثبت جهانی محور اشکانی ساسانی کرمانشاه درباره مشکلات مربوط به حریم و عرصه برخی از آثار و بناهایی که در این محور قرار گرفته‌اند نیز اظهار کرد: موضوع عرصه و حریم و ضوابط آن چه از نظر منظری و چه ساماندهی اثر، برای یونسکو مهم است و تمام آثاری که در این محور قرار گرفته‌اند دارای ضوابط عرصه و حریم هستند، اما این ضوابط باید بازنگری و به‌روزرسانی شوند و این بخش اعظم و مهمی از پرونده است؛ چرا که نشان می‌دهد روند حفاظتی ما تا امروز از این آثار چگونه بوده است و همانطور که گفتیم این بازنگری نیازمند تأمین اعتبار است.

او اضافه کرد: باید برای ثبت جهانی، زیرساخت‌هایی را بر اساس استانداردهای جهانی برای بازدید گردشگران مهیا کنیم و چنین اقداماتی برای معبد آناهیتا در حال انجام است. همچنین به لحاظ حفاظت فیزیکی دوربین‌های مداربسته به طور کامل در این مجموعه نصب شده‌اند.

ساخت هتل در کدام شهر ممنوع شد؟

گردشگری بیش از حد در بسیاری از نقاط جهان به یک چالش تبدیل و موجب شده است مردم محلی با اثرات منفی گردشگری انبوه دست و پنجه نرم کنند. به نقل از تراولر، پدیده اورتوریسم (حضور بیش از حد گردشگران) علاوه‌بر ایجاد شرایط نامناسب برای مردم محلی باعث آلودگی و آسیب به مقاصد و مکان‌های دیدنی شده و چندین کشور و شهر در حال اجرای تدابیری علیه این موضوع هستند.

جدیدترین شهری که برای گردشگری پایدار قدم بر می‌دارد، «سن سباستین» اسپانیاست که قصد دارد ساخت هتل‌های جدید و اقامتگاه‌های مسافران را ممنوع کند. این مقررات برای ترویج استراژی گردشگری پایدارتر از اوایل سال آینده اجرایی می‌شود. سن سباستین که در سال ۲۰۱۶ به عنوان پایتخت فرهنگی اروپا تعیین شد و توسط بیش از ۱۰۰ راهنمای سفر و رسانه در سراسر جهان برای سفر پیشنهاد شده است، به خاطر فرهنگ باستانی باسک، زیبایی خلیج لاوكونچا و غذاهای نوآورانه که آن را در سراسر جهان مشهور کرده است، شناخته می‌شود و حالا توسط گردشگران به مرز اشباع رسیده است.

بخش قدیمی این شهر، منطقه‌ای است که بیشترین آسیب را از نظر گردشگری می‌بیند و شورای شهر سن سباستین آن را «منطقه گردشگری اشباع‌شده» می‌نامد. مردم محلی در سال ۲۰۱۸ به توریسم بیش از حد در این شهر اعتراض کردند و ادعا داشتند که آنها را مجبور به ترک خانه‌هایشان و زندگی در روستاهای اطراف کرده است.

«انکو گویا»، شهردار سن سباستین، درباره این تصمیم اظهار نظر کرده و گفته است که مناطق خاصی از شهر به عنوان «اشباع‌شده» طبقه‌بندی می‌شوند. با وجود این واقعیت که در حال حاضر اقامتگاه‌های فراوانی برای گردشگران وجود دارد، دیگر اجازه ساخت هتل و اقامتگاه جدید صادر نخواهد شد.

حجم بالای گردشگران در این شهر پیامدهای منفی مانند کاهش کیفیت غذاهای محلی و فرهنگ را به همراه داشته است.

افزون بر این، شهر ایتالیایی ونیز نخستین شهری بود که به دلیل اتخاذ ابتکارات بسیاری برای حفظ اکوسیستم ظریف و معماری میراث خیره‌کننده خود خبرساز شد. به عنوان مثال، ورود کشتی‌های تفریحی به تالاب ونیز منع شد و دیوارهای دریایی برای جلوگیری از جزر و مدهای قوی ساخته شد. این ممنوعیت در حالی ایجاد شد که یونسکو هشدار داد در صورت ادامه شرایط کنونی، این شهر را در فهرست میراث در خطر قرار خواهد داد. ونیز همچنین طرحی برای دریافت ورودیه از گردشگران داشت که فعلا از آن عقب‌نشینی کرده است. آمستردام در هلند نیز دیگر شهری است که با تبعات منفی حضور بیش از حد گردشگران روبه‌روست.

درهای شیرازی در آفریقا

در مناطقی همچون زنگبار، دارالسلام، مومباسا و لامو درهای زیبایی با نام درهای شیرازی مورد استفاده قرار می‌گیرد که متأثر از معماری درونگرایی جنوب ایران است و با اقلیم آفریقا سازگاری دارد.

مرتضی رضوانفر - عضو هیأت علمی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری - با انجام پژوهشی بیان کرد: تمدن شیرازی که مورد تکریم مردم شرق آفریقااست بیش از یک‌هزار سال پیش با مهاجرت علی‌ابن حسن شیرازی به همراه هفت کشتی حامل قوم ایشان به آفریقا و تشکیل چندین دولتشهر آغاز شد و تا ۵۰۰ سال (۱۵۰۲ میلادی) ادامه یافت.

این پژوهشگر اظهار کرد: منبت‌استادانه، تزئینات پیچیده و آیات قرآنی روی درها، بیانگر ادغام صنایع‌دستی، معماری و باورهای مذهبی است و با توجه به محدودیت ترسیم انسان و حیوان، نقوش بیشتر گیاهی و انتزاعی است.

رضوانفر همچنین گفت: آیاتی که روی این درها حک شده است، ضمن دور کردن نیروهای اهریمنی از خانه، می‌تواند مانند حرز باعث محافظت افراد خانه باشد که هر روز از زیر آن عبور می‌کنند. عضو‌هیأت علمی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری افزود: درها به فراخور قدرت و اعتبار صاحبخانه و یا متأثر از جنبش‌های معماری، با تزئینات بیشتر یا کمتر ساخته شده‌اند.

رضوانفر گفت: درهای شیرازی در مناطقی همچون زنگبار، دارالسلام، مومباسا، لامو و... باعث ایجاد گردشگری درهای تاریخی و جذب سرمایه شده است. این درها که متأثر از معماری درونگرایی جنوب ایران است با اقلیم آفریقا سازگاری دارد.

داخلی و نگاه به بازار های خارجی بوده و خواهد بود. از این رو بسیار مهم است که تلاش کنیم این الگوهای موفق را به جوانان و البته کسب و کارهای فعال در سرزمین اصلی معرفی کنیم.

وی سپس به اردوهای پیشرفت در مناطق آزاد اشاره و بیان کرد: در راستای جهاد تبیین و معرفی دستاوردهای کشور در عرصه‌های مختلف بر آنیم که اردوهای پیشرفت را به کمک نهادهای همکار در این مناطق ویژه آغاز کنیم تا بتوانیم با مدل خاصی از سفر، ضمن ایجاد بستر مناسب برای گذران اوقات فراغت، شکل دیگری از

اردوی پیشرفت در مناطق آزاد اقتصادی

ارداد و ویژه اقتصادی کشور از زمینه‌سازی برای ایجاد و توسعه

مدیرکل گردشگری و میراث فرهنگی شورای عالی مناطق